

аналізував розмову між людиною і комп'ютером, якщо визначити, де людина не вдавалося, то це означало, що комп'ютер успішно пройшов тест. Час на відповіді був визначений. У той час машини надавали відповідь значно довше, зараз – навпаки. Листування відбувалося у форматі текстових повідомлень [2].

Тест Тюрінга, як і загалом погляди комп'ютаціоналістів, намагалися критикувати, були запропоновані інші методи визначення машинами вміння мислити.

Дж. Серл запропонував ментальний експеримент "Китайська Кімната", який демонстрував те що здатність відповідати на запитання не є еквівалентом розуміння сенсу. Автор вважав, що мислення є значно глибшим процесом. Також, він розділяв штучний інтелект на сильний та слабкий. І вважав що машинам притаманний лише перший [3].

Конективізм ґрунтується на ідеї створення штучної свідомості, схожої на модель кори головного мозку. Основна відмінність комп'ютаціоналізму та конективізму, в тому що перші працюють з символами та маніпуляціями над ними, максимально детально описують в алгоритмах різні варіанти та ситуації. У той час як конективісти намагаються максимально точно імітувати роботу людського мозку, приділяють значну увагу навчанню системи, утворення нових нейронних зв'язків, за наявності вхідних даних та відповідей [3]. За схожими принципами функціонують сучасні нейронні моделі.

Отже, ідеї щодо штучного інтелекту та розумних машин зацікавлювали науковців тривалий час, виникали різні напрями, було написано багато праць. Проте, ідея створення штучного інтелекту є досі актуальним питанням у науці та філософії.

Джерела та література

1. Баранов, О. А. (2023). Визначення терміну «штучний інтелект». *Інформація і право*, (1 (44)), 32-49.
2. Грицевич, Ю. В. (2023, October). Філософія штучного інтелекту: Алан Тюрінг. In *Академічна доброчесність, відкрита наука та штучний інтелект: як створити доброчесне освітнє середовище: програми підвищення кваліфікації*.
3. Синиця, А. (2013). ПРОБЛЕМА РОЗУМІННЯ В КОНТЕКСТІ КРИТИКИ КОМП'ЮТАЦІОНАЛІЗМУ. (The problem of understanding in the context of computational theory of mind criticism.). *Наукові записки. Серія "Філософія"*, (Вип. 14), 65-69.

УДК: 303.6:004.8

Вікторія Павлина

Науковий керівник: Наталія Габрусєва, доктор філософії, доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ТЕХНОГЕННА ЦИВІЛІЗАЦІЯ: НАУКА, ТЕХНОЛОГІЯ ТА ДУХОВНІСТЬ У СВІТЛІ ІДЕЙ ОСВАЛЬДА ШПЕНГЛЕРА

Анотація. Робота присвячена аналізу розвитку техногенної цивілізації та її впливу на людину, культуру та суспільство. На основі ідей Освальда Шпенглера розглядаються зміни у системі цінностей, становищі людини та взаємозв'язку науки, техніки і духовності. Особлива увага приділяється морально-філософським аспектам техногенного прогресу, зокрема ризику втрати індивідуальності та людяності в умовах стрімкого розвитку технологій. Дослідження підкреслює, що справжній розвиток цивілізації має оцінюватися не лише за кількістю винаходів, а за їхнім впливом на культуру, мислення та духовність людини.

Ключові слова: техногенна цивілізація, технологія, свобода, інновації.

Victoria Pavlyna

Scientific supervisor: Nataliia Habrusieva, Ph.D., Assoc. Prof.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

TECHNOGENIC CIVILIZATION: SCIENCE, TECHNOLOGY, AND SPIRITUALITY IN THE CONTEXT OF OSWALD SPENGLER'S THOUGHT

Техногенна цивілізація сформувалася в результаті глибокої трансформації європейського середньовічного суспільства, що привело до становлення науково-технічного типу культури. Виникає система цінностей, у межах якої по-новому сприймається дійсність, основу якої складають наука, техніка та технологія. Принципово змінюється становище людини: вона отримала більше свободи, стала самостійною та незалежною від соціального походження, здобула здатність самостійно визначати власний життєвий шлях. Проте, техногенна цивілізація є не лише динамічною та мобільною, а й агресивною та трансформаційною, адже її розвиток супроводжується стрімкими змінами мислення та переходом до індустріально-наукової парадигми.

Про різні аспекти техногенної цивілізації та специфіку сталого розвитку суспільства написано чимало наукових праць. Проте не всі вони дають цілісне уявлення про сутність цього феномена. Складність полягає в тому, що техногенну цивілізацію важко осмислити в межах окремих наукових дисциплін.

Під поняттям «техногенна цивілізація» традиційно розуміють такий спосіб розвитку суспільства, у якому провідну роль відіграють наукові відкриття, технічний прогрес та інновації. Така цивілізація не відкидає попередні традиції, проте переосмислює їх у контексті нових технологічних можливостей. Завдяки цьому виробництво та комунікація стають ефективнішими, а людина отримує ширший простір для самореалізації.

У контексті усвідомлення суті та змісту техногенної цивілізації цікаві погляди О. Шпенглера (1880–1936) – німецького філософа, культуролога та історика цивілізацій. Учений відійшов від звичного на той час естетичного та історичного бачення, зробив акцент на особливостях людського сприйняття, цінностях та ролі техногенної культури у розвитку суспільства.

У праці «Man and Technics» (1931) О. Шпенглер трактує технології як один із найвищих проявів людської творчості. На його думку, техніка – це не просто набір інструментів, а засіб впливу людини на світ, спосіб перетворення дійсності та самої себе. Водночас О. Шпенглер застерігав від надмірної залежності від технічного прогресу, наголошуючи на необхідності збереження духовного балансу, втрата якого може призвести до втоми та знецінення моральних орієнтирів. На його переконання, людина в техногенному світі ризикує перетворитися на «гвинтик» у великій машині, позбавитись власної індивідуальності. Це звучить жахливо, адже ми губимо свою унікальність, особистість нівелюється, механічно виконує завдання системи.

Думка О. Шпенглера близька до нашого часу – ми щодня користуємося технологіями, і водночас іноді відчуваємо, що втрачаємо живе спілкування, щирі емоції та глибину комунікації. Саме тому його ідеї залишаються актуальними й сьогодні – вони нагадують, що техніка повинна служити людині, а не навпаки.

Отже, техногенна цивілізація – це не лише етап розвитку людства, а нова епоха, у якій поєднуються наука, технологія та духовність. Вона відкриває величезні можливості, але водночас ставить перед нами глибокі морально-філософські питання: як зберегти людяність у світі машин? як не втратити цінності особистості серед технологічного прогресу?

Освальд Шпенглер допомагає поглянути на ці проблеми глибше, нагадуючи, що прогрес має сенс лише тоді, коли людина залишається його центром.

Справжній розвиток цивілізації полягає не в кількості винаходів, а в тому, як вони впливають на людське мислення, культуру, духовність та цінності. Ми всі сьогодні живемо у світі, про який колись лише здогадувався О. Шпенглер. І, мабуть, головне – пам'ятати, що

техніка може зробити наше життя легшим, але тільки людяність здатна зробити його справжнім.

Джерела та література

1. Report S. *The Main Factors in the Development of Technogenic Civilization*. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/2523>
2. Farrenkopf J. *Spengler's Theory of Civilization. Thesis Eleven*, 62(1), 23-38, 2000. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0725513600062001003>
3. Трач, Ю. В. *Essence and Peculiarities of Technogenic Civilization*. URL: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.14.8802>
4. Kidd I. J. *Oswald Spengler, Technology, and Human Nature. The European Legacy*, 17(1), 19-31, 2012. URL: <https://doi.org/10.1080/10848770.2012.648533>

УДК 130.2

Тетяна Подсаднюк

Науковий керівник: Оксана Горішна, доктор філософії

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ЦИВІЛІЗАЦІЯ ТА ТЕХНІКА

Анотація: Техніка є невід'ємною складовою розвитку сучасної цивілізації, адже пронизує всі сфери людської діяльності – від виробництва до комунікації. Її вплив визначає темпи й характер суспільного прогресу, змінює способи мислення та організацію життя людей. У філософії техніки актуальним є питання взаємозв'язку технологічного розвитку та культурних процесів, а також пошук меж технічного втручання у природний і соціальний світи. Аналіз цього феномена дозволяє краще зрозуміти особливості сучасної цивілізації та її перспективи в умовах зростання технологічної залежності.

Ключові слова: цивілізація, техніка, філософія техніки, технологічний розвиток, культура, гуманізм, прогрес, етика, технологічна цивілізація.

Tetiana Podsadniuk

Scientific supervisor: Oksana Horishna, Ph.D

Ternopil Ivan Pulya National Technical University, Ukraine

CIVILIZATIONS AND TECHNOLOGY

Техніка є однією з ключових рушійних сил розвитку сучасної цивілізації. Вона визначає спосіб організації суспільства, впливає на економічні, соціальні та культурні процеси. У ХХІ столітті технічний прогрес охоплює всі сфери людської діяльності – від виробництва та комунікацій до освіти й управління. Це зумовлює трансформацію не лише матеріального середовища, а й системи цінностей, уявлень про людину та її місце в світі.

Сучасна цивілізація характеризується високим рівнем технологічності, який стає її невід'ємною рисою. Як зазначають сучасні дослідники, техніка більше не є лише інструментом досягнення мети, а перетворюється на середовище існування людини. Вона формує нову соціальну динаміку, створює інші моделі взаємодії між людьми та природою, породжує нові типи ризиків і залежностей.

Філософія техніки розглядає технічний розвиток як багатовимірний феномен, що поєднує раціональні, етичні та культурні аспекти. Сучасні підходи у філософії техніки підкреслюють, що технологічні інновації не є нейтральними – вони несуть певні цінності, визначають напрями прогресу й впливають на соціальні структури. Саме тому питання етичної відповідальності за технологічні рішення набуває особливої актуальності.